

ORTA VADELİ MALİ PLAN (2017 - 2019)

GİRİŞ

2017-2019 dönemi Orta Vadeli Mali Planı, Orta Vadeli Programla uyumlu olmak üzere 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin merkezi yönetim bütçesi toplam gelir ve gider tahminleriyle birlikte hedef açık ve borçlanma durumu ile kamu idarelerinin ödenek teklif tavanlarını içerecek şekilde Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanarak Yüksek Planlama Kurulu tarafından karara bağlanmıştır.

2017-2019 döneminde ekonomi politikasının temel amacı; makroekonomik istikrarın korunduğu, cari açığın ve enflasyonun aşamalı olarak düşürüldüğü, istihdamın artırıldığı bir ortamda yapısal reformlar ve yatırım ortamının iyileştirilmesi yoluyla büyümeyi desteklemek ve daha kapsayıcı hale getirmektir. Aynı dönemde büyüme stratejisi, makroekonomik istikrarın güçlendirilmesi, beşeri sermayenin geliştirilmesi ve işgücü piyasasının etkinleştirilmesi, teknoloji ve yenilik geliştirme kapasitesinin artırılması, fiziki altyapının güçlendirilmesi ve kurumsal kalitenin iyileştirilmesi şeklinde beş temel eksen üzerine oturtulacaktır. Bu dönemde yatırım ve ihracat kaynaklı büyüme, teknoloji ve verimlilik düzeyindeki artışa bağlı uluslararası rekabet gücü, yurt içi tasarruflarda artış ve sanayide yapısal dönüşüm temel öncelikler olacaktır.

Mali Plan döneminde maliye politikası bu amaç ve önceliklerle uyumlu olarak ekonomik istikrarın korunmasına, büyüme potansiyelinin yukarı çekilmesine, cari açığın kontrol altında tutulmasına, yurt içi tasarrufların ve yatırımların teşvikine katkı verecek şekilde uygulanacaktır. 2017-2019 döneminde kamu kesimi borçlanma gereği tedrici olarak azaltılacak, maliye politikasının sürdürülebilirliği gözetilecek, kamu maliyesi alanında elde edilen kazanımların gelecek dönemde de korunması sağlanacaktır.

Orta Vadeli Mali Plana dayalı olarak hazırlanacak 2017-2019 yılları merkezi yönetim bütçesi, kaynakların belirlenen politika öncelikleri doğrultusunda tahsisini ve etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda 2017-2019 döneminde yapısal reformların mali disiplini destekleyici bir araç olarak kullanılmasına devam edilecektir. Mevcut harcama programları gözden geçirilerek önceliğini yitirmiş faaliyet ve projeler sonlandırılacak ve harcamalar özellikle büyümeyi destekleyecek kamu altyapı yatırımlarında, teşviklerde, bölgesel kalkınmada, eğitim alanında ve AR-GE desteklerinde kullanılacak şekilde önceliklendirilecektir.

2017-2019 dönemi merkezi yönetim bütçesinin hazırlığına esas teşkil edecek temel makroekonomik göstergeler, gelir ve gider tahminleri, hedef bütçe açığı ve açık finansmanı ile genel ve özel bütçeli idarelerin ödenek teklif tavanlarına Mali Planın izleyen bölümlerinde yer verilmiştir. Kamu idareleri, Orta Vadeli Program ile Orta Vadeli Mali Planda yer alan politika önceliklerini, makroekonomik göstergeleri ve ödenek tavanlarını esas almak suretiyle, çok yıllık bütçeleme anlayışına uygun olarak kendi kurumsal önceliklerini belirleyecek ve 2017, 2018 ve 2019 yılları için bütçe tekliflerini sunacaklardır.

I. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNİN DAYANDIĞI TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER VE POLİTİKALAR

A. Temel Makroekonomik Göstergeler

2017-2019 dönemi merkezi yönetim bütçesi gelir ve gider tahminlerinin belirlenmesinde, Orta Vadeli Programda öngörülen ve Tablo 1'de yer alan makroekonomik göstergeler esas alınmıştır. Kamu idareleri tarafından 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin olarak sunulacak bütçe tekliflerinde söz konusu göstergeler dikkate alınacaktır.

Tablo 1- Temel Makroekonomik Göstergeler

	2017	2018	2019
GSYH Büyümesi (% , Sabit Fiyatlarla)	4,4	5,0	5,0
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	2.404	2.686	2.987
TÜFE Yılsonu (%)	6,5	5,0	5,0

B. Bütçe Giderlerine İlişkin Temel Politikalar

2017-2019 döneminde, kamu harcama politikasının çok yıllık bütçeleme yaklaşımı çerçevesinde, belirlenen politika öncelikleri dikkate alınarak ve kamu idarelerine tahsis edilen ödenek tavanları doğrultusunda yürütülmesi esas olacaktır.

Kaynak kullanımında etkinliği artırmak ve hesap verebilirliği güçlendirmek amacıyla, kamu harcamalarına ilişkin karar alma sürecinde fayda-maliyet/maliyet-etkinlik analizlerinden yararlanılacak, benzer ihtiyaçların ortak alım yöntemiyle tedariki yaygınlaştırılacaktır. Diğer taraftan bütçeleme süreçlerinde kullanılan kamu kaynağıyla elde edilen çıktı ve sonuçların daha etkin bir şekilde ilişkilendirilmesi amacıyla merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, kamu hizmetlerini program yaklaşımıyla ele alan bütçe yapısına kademeli olarak geçilecektir. Bu çerçevede, 2018 yılında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe yapısına program sınıflandırması dahil edilecektir.

2017-2019 dönemi kamu idareleri bütçeleri tasarruf anlayışı çerçevesinde hazırlanacak ve uygulanacaktır. İdarelerin ihtiyaç tespitinde, mevcut mal ve malzemelerin etkin ve ekonomik kullanılmasını sağlayacak stok yönetimi gibi karar alma süreçlerini güçlendirecek uygulamalara ağırlık verilecektir.

Sağlık hizmetlerinin kalitesinden ödün verilmeksizin, gereksiz kullanımı önlemek üzere, ilaç, tıbbi cihaz ve tedavi harcamalarını daha etkin hale getirecek tedbirler uygulanacaktır. Üniversite hastanelerinin yapısal sorunlarının giderilmesine yönelik tedbirler alınacaktır.

Mali Plan döneminde büyümeye katkı sağlamak amacıyla kamu yatırımları, özel sektörün üretken faaliyetlerini destekleyecek, bölgelerin gelişme potansiyellerini harekete geçirecek, istihdamı ve ülke refahını artıracak alanlara yönlendirilecektir. Kamu yatırımlarında sektörel olarak, kamu-özel işbirliği modeliyle yürütülenler dahil olmak üzere, eğitim, sağlık, içme suyu ve kanalizasyon, bilim-teknoloji, ulaştırma ve sulama sektörlerine öncelik verilecektir. Diğer taraftan kamu yatırımları, bölgesel gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi amacıyla GAP, DAP, KOP ve DOKAP gibi bölge planlarıyla uyumlu olacak şekilde ekonomik ve sosyal altyapı alanlarında yoğunlaştırılmaya devam edilecektir.

Mali Plan döneminde ayrıca, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkındırılması, bölgedeki işsizliğin azaltılması, terörün meydana getirdiği etkilerin ortadan kaldırılması ve oluşan hasarların giderilmesi amacıyla “Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi Cazibe Merkezleri Programı, Yatırım ve Destek Hamlesi” hayata geçirilecektir.

Eğitim sisteminde, bireylerin kişilik ve kabiliyetlerini geliştiren, hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde işgücü piyasasıyla uyumunu güçlendiren, özel sektörün katkısını artıran, fırsat eşitliğine dayalı, kalite odaklı dönüşüm sürdürülecektir.

Mali Plan döneminde, tarımsal destekleme amacıyla yapılan transferler; etkinlik, verimlilik ve katma değer artırılması hedefi çerçevesinde gözden geçirilerek bu alanda gerekli düzenlemeler yapılacaktır. Bu amaçla tarımsal destekler; iklim, toprak yapısı ve mevcut su potansiyeli ile bitkilerin su tüketimi dikkate alınarak havza düzeyinde, bölge ve ürün bazında düzenlenecektir.

Kamu mali yönetim sistemimiz değişen koşullara uygun olacak şekilde daha etkin, hesap verebilir ve şeffaf bir yapıya sahip olacaktır. Bu çerçevede, AB müktesebatı ve uluslararası normlar esas alınmak suretiyle kamu mali yönetim ve kontrol sistemi gözden geçirilecek ve gerekli mevzuat değişiklikleri yapılacaktır.

2017-2019 döneminde kamu idarelerinin kamu iç kontrol standartlarına uyum kapasitesi artırılacak, kamuda risk yönetimi uygulamaları yaygınlaştırılacak, risk yönetimine ilişkin bir rehber ve tüm kamu idarelerinin kullanımına yönelik bir risk yönetimi yazılımı geliştirilecektir. Mali Yönetim ve Kontrol Merkezi Uyumlaştırma Biriminin izleme fonksiyonu güçlendirilecektir. Kamu idarelerinin mali yönetim ve kontrol alanındaki hizmetlerinin etkinliğini artırmaya yönelik olarak insan kaynakları alt yapısını güçlendirmek amacıyla faaliyetler yürütülecektir. Bu çerçevede, kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrole ilişkin kurumsallaşma, düzenleme ve uygulama düzeylerinin elektronik ortamda izlenmesine ve yönlendirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilecektir.

Mali Plan döneminde iç denetimin genel stratejisini belirlemek ve iç denetim birimlerinin planlama ve programlamalarına esas teşkil etmek amacıyla 2017-2019 dönemi “Kamu İç Denetim Strateji Belgesi” hazırlanacak ve yayımlanacaktır. İç denetim sisteminin idarelerde daha etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla iç denetimin insan kaynakları altyapısı nitelik ve nicelik olarak güçlendirilecektir. Kamu idarelerinin Kamu İç Denetim Standartlarına uyum düzeylerinin artırılması sağlanacaktır. İç denetim faaliyetleri ile denetimin yönetimi faaliyetleri Kamu İç Denetim Yazılımı (İçDen) üzerinden yürütüleceğinden, İç Denetim Birimi Başkanlığı kurulan idarelerde söz konusu yazılımın hayata geçirilmesine yönelik çalışmalara devam edilecektir. Kamu idarelerinde iç denetim faaliyetlerinin dış değerlendirmesi faaliyetlerine devam edilecektir.

2017-2019 döneminde genel yönetim mali istatistikleri uluslararası standartlarla uyumlu olarak üçer aylık dönemler halinde yayımlanmaya devam edecektir. Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile ilgili tüm fonksiyonel süreçleri destekleyen, diğer mali bilişim sistemleri ile etkileşimli çalışan, bilgi üreten ve bilgi paylaşımında bulunan, Devlet Muhasebesi yazılımını da yenileyen Bütünleşik Kamu Mali Yönetim Bilişim Sistemi oluşturma çalışmaları sürdürülecektir. Kamu idarelerinin muhasebe sistemlerinin

geliştirilmesi amacıyla muhasebe düzenlemelerinin Devlet Muhasebe Standartlarına uyumunun artırılması çalışmalarına devam edilecektir.

Kamuya ait taşınmazların tasarrufunda, satış dâhil tüm alternatifler değerlendirilecek; taşınmazlarla ilgili tasarrufla bulunurken taşınmaz bazında etkinlik, ekonomiklik, verimlilik ilkeleri gözetilecektir. Kamu idarelerine tahsisli olan Hazine taşınmazlarından ilgili idarece tahsis amacıyla kullanılmayanların belirlenmesi, belirlenen bu taşınmazlara başka bir kamu idaresince kamu hizmetlerinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulması halinde bu idarelere tahsisi, aksi halde diğer yöntemlerle eğitim alanı başta olmak üzere ekonomiye kazandırılmasına yönelik çalışmalara devam edilecektir.

C. Bütçe Gelirlerine İlişkin Temel Politikalar

2017-2019 döneminde izlenecek kamu gelir politikası; adil ve etkin bir vergi sistemi oluşturma hedefi doğrultusunda, istihdamı ve yatırımları teşvik edecek, yurtiçi tasarrufları artıracak, bölgesel gelişmişlik farklarını azaltacak, ekonominin rekabet gücünü geliştirecek şekilde yürütülecektir. Kamu mali sisteminin ihtiyaç duyduğu gelirlerin sağlıklı ve sürekli kaynaklardan elde edilmesi temel amaçtır. Bu kapsamda kamu gelir politikasına ilişkin olarak belirlenen ilke ve hedefler aşağıda belirtilmiştir.

Ekonomik ve sosyal politikalar çerçevesinde vergi mevzuatının daha basit ve kolay uygulanabilir hale getirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Vergi mevzuatına ilişkin düzenlemeler mükellef güvenini ve haklarını artırmayı gözeten, ilgili tarafların katkı ve katılımlarını sağlayan, istikrarı ve öngörülebilirliği esas alan bir yaklaşımla gerçekleştirilecektir.

Ülkemizin uzun vadeli makroekonomik hedeflerine ulaşmasını, uluslararası düzeyde rekabet gücünün artırılmasını, bilgi, teknoloji ve yenilik üretiminde söz sahibi ülkeler arasında yer almasını, AR-GE, tasarım ve markaya dayalı katma değeri yüksek üretim yapısına geçişin hızlandırılmasını temin etmek üzere gerekli vergi politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına devam edilecektir.

Vergi mevzuatında yapılacak düzenlemeler ile yurt içi tasarrufların artırılması ve bunların üretken yatırımlara yönlendirilmesi özendirilecektir.

Enerji tüketiminde tasarruf sağlanması, iklim değişikliği ve çevre kirliliği ile mücadele edilmesine yönelik vergi politikalarının belirlenmesi ve uygulanması çalışmalarına devam edilecektir.

Kamu gelirlerinin kalitesinin artırılması kapsamında istisna, muafiyet ve indirimler nedeniyle oluşan vergi harcamalarının mali etkilerinin analiz edilmesi, sonuca göre gerekli düzenlemelerin yapılması ve vergi harcamaları konusunda kamuoyunun sürekli olarak bilgilendirilmesi çalışmaları sürdürülecektir.

Haksız rekabetin önlenmesi, kaynak dağılımında etkinliğin sağlanması, ekonomide rekabet gücünün ve kamu gelirlerinin artırılması amacıyla kayıt dışılıkla mücadeleye kararlılıkla devam edilecektir. Bu kapsamda denetim daha etkin hale getirilecek, idarenin uygulama kapasitesi ve bilişim altyapısı geliştirilecektir. Kayıt dışılıkla mücadelede etkinlik; kurumlar arası işbirliği ve veri paylaşımı yoluyla artırılabilecek, toplumsal farkındalık

yaygınlaştırılacaktır. Öncelikli Dönüşüm Programlarından biri olan “Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı” kapsamında hazırlanan “Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılması Programı Eylem Planı” çerçevesinde yürütülmekte olan kayıt dışılıkla mücadelede toplumun tüm kesimlerinin katılımının sağlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

İşgücü piyasasında başta kadınlar olmak üzere gençler ile dezavantajlı grupların istihdamının artırılması, işletmelerin ilave istihdam oluşturması ve kayıt dışı istihdamın engellenmesi için gerekli vergisel düzenlemeler yapılmaya devam edilecektir.

İmalat sanayinin verimliliğinin ve rekabet gücünün artırılarak dünya ticaretinden daha fazla pay alabilmesi için istihdam, enerji ve hammadde girdi maliyetlerini azaltacak, hammadde güvenliğini sağlayacak, istihdam kalitesini yükseltecek vergi politikaları geliştirilecektir.

Ekonominin dinamizm kaynağı olan KOBİ’lerin optimal işletme büyüklüğüne ulaştırılması, finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması ve ucuzlatılması ile AR-GE kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

İstanbul Uluslararası Finans Merkezi Programı kapsamında, rekabet gücünü artırarak finansal işlemlerin ülkemizde yapılması sağlanacak, yatırımcılar ve finansal kurumlar için belirsizliği giderecek ve uygulamada uzmanlaşmayı sağlayacak vergisel düzenlemelere devam edilecektir.

Yerel yönetim öz gelirlerinin artırılması ve bu gelirlerin genel vergi sistemi ile uyumunu sağlayacak mevzuat düzenlemelerinin yapılması çalışmalarına devam edilecektir.

Tarımda katma değeri yüksek, sanayi girdisi olarak kullanılan ürünlerin üretiminin artırılması teşvik edilecek, ölçek ekonomisinin ve tarımsal üretimin desteklenmesine yönelik vergi politikaları geliştirilecektir.

Üretim faktörlerinin optimal dağılımının sağlanmasında vergi politikası etkili şekilde kullanılacaktır.

Avrupa Birliğine katılım sürecinde müktesebata uyum çalışmalarına devam edilecektir.

II. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE BÜYÜKLÜKLERİ

A. Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Orta Vadeli Mali Plan dönemi merkezi yönetim bütçe dengesi ve faiz dışı fazla hedefleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2- Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi ve Faiz Dışı Fazlası

	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (Milyon TL)	-46.851	-44.291	-40.086
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%)	-1,9	-1,6	-1,3
Faiz Dışı Fazla (Milyon TL)	10.649	17.709	32.414
Faiz Dışı Fazla / GSYH (%)	0,4	0,7	1,1

2017 yılı merkezi yönetim bütçe açığının GSYH'ye oranının yüzde 1,9 olarak gerçekleşeceği, 2018 ve 2019 yıllarında ise sırasıyla yüzde 1,6 ve yüzde 1,3'e düşeceği tahmin edilmektedir.

Orta Vadeli Mali Plan döneminde, faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranının 2017 yılında yüzde 0,4, 2018 ve 2019 yıllarında ise sırasıyla yüzde 0,7 ve yüzde 1,1 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Merkezi yönetim bütçesinin program tanımlı gelir ve giderleri ile faiz dışı fazla hedefleri ise Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3- Program Tanımlı Bütçe Büyüklükleri

	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Giderleri (Milyon TL)	587.614	632.547	678.096
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Giderleri / GSYH (%)	24,4	23,6	22,7
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri (Milyon TL)	573.951	633.597	696.980
Merkezi Yönetim Bütçesi Gelirleri /GSYH (%)	23,9	23,6	23,3
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası (Milyon TL)	-13.663	1.050	18.884
Merkezi Yönetim Bütçesi Faiz Dışı Fazlası / GSYH (%)	-0,6	0,0	0,6

B. Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

2017-2019 döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri; makroekonomik göstergeler, temel politika belgelerinde ortaya konulan öncelikler ve kamu idarelerinin ihtiyaçları esas alınarak belirlenmiştir. Bu çerçevede bütçe giderlerinin ekonomik tasnif bazında belirlenmesinde kullanılan ve öne çıkan temel unsurlar aşağıda belirtilmiştir.

Personel giderlerine ilişkin ödeneklerin belirlenmesinde, 2015 yılında yapılan toplu sözleşme görüşmeleri sonrası imzalanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşmeyle kamu görevlilerinin mali ve sosyal haklarında yapılan artışlar, enflasyon hedefleri ve olağanüstü hal kapsamında kamudan ihraç edilen personel sayısı ile kamuda istihdam edilecek yeni personel sayısı dikkate alınmıştır. Ayrıca kamuda yeni personel istihdam edilmesi ile ilgili olarak merkezi yönetim bütçe kanunlarında sınırlamalar konulmaya devam edileceği varsayılmıştır.

Mal ve hizmet alım giderlerinin belirlenmesinde, kamu idarelerinin engelli eğitimi, taşınmalı eğitim, ücretsiz ders kitabı ve okul sütü dağıtımı, özel okul desteği, yükseköğrenim öğrencileri yurt temini, aile hekimliği, aşı alımları gibi mevcut programları ile Orta Vadeli Mali Plan döneminde uygulamaya konulacak olan yeni programlar, hizmet genişlemesine bağlı olarak ortaya çıkacak ihtiyaçlar, fiyat ve maliyet artışları, döviz kuru ve petrol fiyat tahminleri ile kamu hizmetlerinden yararlanacak kişi sayısındaki artış gibi unsurlar dikkate alınmıştır.

Cari transferlerin belirlenmesinde, başta sosyal güvenlik sisteminin finansman ihtiyacı olmak üzere, tarımsal destekleme ödemeleri, sosyal amaçlı transferler ve hane halkına yapılan transferler ile bireysel emeklilik sisteminde yer alan kişi sayısı, pansiyon hizmetleri, burslar,

YURTKUR beslenme yardımı, öğrenci katkı payları, engelli evde bakımı, doğum yardımı, yaşlı ve engellilerin ücretsiz taşınması gibi sosyal yardımlardan yararlanacak kişi sayısı ve maliyeti etkileyen diğer unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Memur maaşlarında toplu sözleşme süreci sonunda yapılan artışların memur emeklilerinin aylıklarında ve emekli ikramiyelerinde oluşturacağı artışlar dikkate alınmıştır. Ayrıca vergi gelirlerindeki artış sonucunda mahalli idare paylarında da artış gerçekleşeceği varsayılmıştır.

Sermaye giderlerinin belirlenmesinde, Orta Vadeli Mali Plan döneminde kamu yatırımlarına ilişkin belirlenen hedefler ile bölgesel kalkınma projeleri kapsamında yapılacak yatırımlar dikkate alınmıştır.

Sermaye transferlerinin belirlenmesinde, Orta Vadeli Mali Plan döneminde KÖYDES, SUKAP, SODES ve AR-GE projelerine desteğin devam ettirilmesi öngörülmüş ve TCDD'ye yapılacak transferler dikkate alınmıştır.

Borç verme giderlerinde ise TCDD'nin sermaye ihtiyacı başta olmak üzere KİT'lerin mali yapısı ile öğrenim kredilerinden yararlanan öğrenci sayısındaki artış dikkate alınmıştır.

Yedek ödeneklerin belirlenmesinde yıl içinde ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmuştur.

Diğer taraftan, faiz giderlerinin tahmininde borç stokunun yapısı ve seyri, ulusal ve uluslararası piyasalardaki dalgalanmaların faiz giderlerine olası etkileri dikkate alınmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde 2017-2019 dönemi merkezi yönetim bütçe giderleri Tablo 4'te yer aldığı şekilde belirlenmiştir.

Tablo 4- Ekonomik Sınıflandırma Bazında Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri

(Milyon TL)	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	645.124	694.557	750.606
Faiz Dışı Giderler	587.624	632.557	678.106
- Personel Giderleri	162.639	177.049	190.080
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	27.138	29.501	31.628
- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	52.119	54.266	57.856
- Cari Transferler	249.266	265.823	283.297
- Sermaye Giderleri	66.243	73.861	82.130
- Sermaye Transferleri	10.881	10.919	11.925
- Borç Verme	12.917	14.244	14.473
- Yedek Ödenek	6.421	6.894	6.717
Faiz Giderleri	57.500	62.000	72.500

Yukarıda yer alan merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranları ise Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5- Merkezi Yönetim Bütçe Giderlerinin GSYH'ye Oranı (%)

	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	26,8	25,9	25,1
Faiz Dışı Giderler	24,4	23,6	22,7
- Personel Giderleri	6,8	6,6	6,4
- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	1,1	1,1	1,1
- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2,2	2,0	1,9
- Cari Transferler	10,4	9,9	9,5
- Sermaye Giderleri	2,8	2,8	2,8
- Sermaye Transferleri	0,5	0,4	0,4
- Borç Verme	0,5	0,5	0,5
- Yedek Ödenek	0,3	0,3	0,2
Faiz Giderleri	2,4	2,3	2,4

2017-2019 döneminde, merkezi yönetim bütçe giderlerinin GSYH'ye oranının sırasıyla yüzde 26,8, yüzde 25,9 ve yüzde 25,1 olarak gerçekleşmesi öngörülmüştür.

C. Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

Merkezi yönetim bütçe gelirleri, Orta Vadeli Programda yer alan makroekonomik göstergeler ile gelir politikalarının bütçe gelirlerine etkileri, ulusal ve uluslararası piyasalardaki gelişmeler ve gelirlerin geçmiş yıllarda gösterdiği eğilim dikkate alınarak belirlenmiştir.

Tablo 6- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

(Milyon TL)	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Net)	598.274	650.266	710.520
Merkezi Yönetim Bütçesi Vergi Gelirleri (Net)	511.085	567.020	624.216

Tablo 7- Merkezi Yönetim Bütçe Gelirlerinin GSYH'ye Oranı (%)

	2017	2018	2019
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri (Net)/GSYH	24,9	24,2	23,8
Merkezi Yönetim Bütçesi Vergi Gelirleri (Net)/GSYH	21,3	21,1	20,9

2017-2019 Mali Plan dönemi sonunda merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının yüzde 23,8, vergi gelirlerinin GSYH'ye oranının ise yüzde 20,9 olarak gerçekleşeceği beklenmektedir.

III. MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE AÇIĞININ FİNANSMANI

1/9/2002 tarihli ve 24863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Borç ve Risk Yönetiminin Koordinasyonu ve Yürütülmesine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik ile borç yönetiminin temel ilkeleri;

• Makroekonomik dengeleri gözeterek para ve maliye politikaları ile uyumlu, sürdürülebilir, saydam ve hesap verilebilir bir borçlanma politikası izlenmesi,

• Finansman ihtiyaçlarının, iç ve dış piyasa koşulları ve maliyet unsurları göz önüne alınarak belirlenen risk düzeyi çerçevesinde, orta ve uzun vadede mümkün olan en uygun maliyetle karşılanması

olarak belirlenmiştir.

Söz konusu ilkeler çerçevesinde, merkezi yönetim bütçe açığının finansmanına yönelik olarak stratejik ölçütlere dayalı borçlanma politikaları yürütülmektedir.

2017-2019 döneminde aşağıda sıralanan stratejik ölçütler vasıtasıyla orta ve uzun vadede piyasa risklerinin kontrol altında tutulması hedeflenmektedir.

• Likidite Riski: Nakit ve borç yönetiminde oluşabilecek likidite riskinin azaltılması amacıyla güçlü nakit rezervi tutulması ve ortalama vadenin piyasa koşulları elverdiği ölçüde uzatılarak vadesine 12 aydan az kalmış senetlerin borç stoku içindeki payının azaltılması,

• Faiz Riski: TL cinsi borçlanmanın ağırlıklı olarak sabit faizli enstrümanlarla yapılarak gelecek 12 ayda faizi yenilenecek senetlerin borç stoku içindeki payının azaltılması,

• Döviz Kuru Riski: Borçlanmanın ağırlıklı olarak TL cinsinden yapılması.

Söz konusu stratejik ölçütlerle uyumlu olarak hazırlanan finansman programı çerçevesinde, iç borçlanma stratejileri, ihale duyuruları gibi borçlanma işlemlerine ilişkin bilgiler düzenli olarak kamuoyuna açıklanmaya devam edilecektir. Ayrıca ikincil piyasada sağlıklı bir verim eğrisinin oluşması ve likiditenin sağlanmasına yönelik olarak senetlerin azalan vadelerde yeniden ihraç edilmesi politikası sürdürülecektir.

Bu kapsamda 2017-2019 dönemine ilişkin AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranının seyri aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 8-AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stokunun GSYH'ye Oranı (%)

	2017	2018	2019
AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku/GSYH	31,9	31,0	29,9

AB tanımlı genel yönetim borç stokunun GSYH'ye oranının 2019 yılı sonunda yüzde 29,9 seviyesine düşürülmesi hedeflenmektedir.

IV. KURUMSAL ÖDENEK TEKLİF TAVANLARI VE BÜTÇE SÜRECİNE İLİŞKİN HUSUSLAR

A. Kurumsal Ödenek Teklif Tavanları

5018 sayılı Kanununun 16 ncı maddesi gereğince, söz konusu Kanuna ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idarelerin 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin ödenek teklif tavanları ekli tablolarda yer almaktadır.

Kamu idarelerinin ödenek teklif tavanları belirlenirken, makroekonomik göstergeler ile Orta Vadeli Programda belirlenen politika öncelikleri, kamu idarelerinin ihtiyaçları ve yürüttükleri önemli faaliyet ve projeler dikkate alınmıştır.

B. Bütçe Sürecine İlişkin Hususlar

2017, 2018 ve 2019 yılları bütçe teklifleri 5018 sayılı Kanunun 15, 16, 17 ve 18 inci maddelerine uygun olarak çok yıllık bütçeleme anlayışı ile uyumlu bir şekilde hazırlanacaktır.

Çok yıllık bütçelemenin başarılı bir şekilde sürdürülmesi, bütçe uygulamalarında kamu idareleri arasında gerekli işbirliği ve eşgüdümün sağlıklı bir şekilde yürütülmesine bağlı bulunmaktadır. Bütün kamu idareleri, önceki dönemlerde olduğu gibi 2017-2019 yıllarını kapsayan çok yıllık bütçe döneminde de aynı anlayışla hareket edeceklerdir.

Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, Bütçe Çağrısı ve eki Bütçe Hazırlama Rehberi ile Yatırım Genelgesi ve eki Yatırım Programı Hazırlama Rehberindeki esas ve usuller çerçevesinde 2017, 2018 ve 2019 yıllarına ilişkin bütçe tekliflerini hazırlayacaklar ve **12 Ekim 2016** tarihine kadar kesinleşen bütçe tasarılarını Maliye Bakanlığına (Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğüne) teslim edeceklerdir.